

Typy ochrany

Památková rezervace	Městské památkové rezervace
Vesnické památkové rezervace	Ostatní památkové rezervace
Archeologické památkové rezervace	Památkové zóny
Městské památkové zóny	Vesnické památkové zóny
Krajinné památkové zóny	Kulturní památky
Národní kulturní památka	Památka místního významu
Biosferické rezervace	

Doplňte tabulku

Číslo textu	Typ ochrany
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	

TEXT 1

Památkové rezervace jsou nejcennější uceleně dochovaná území s řadou kulturních památek, která u nás můžeme najít. Mají nenarušenou urbanistickou strukturu, tedy kompaktní historický půdorys a zástavbu v původních objemech a tvarech včetně dochovaných fasád většiny historických staveb. Důležitou součástí jsou jejich veřejná prostranství a výtvarné doplňky, zachované historické zahrady a parky, drobná architektura a inventář apod.

V rezervacích památkáři dbají zejména na zachování historického půdorysu sídla, tj. parcelace a uliční sítě, a na prostorovou a hmotovou skladbu zástavby. Sledují tedy i udržení výškové hladiny, uchování architektonických dominant a střešní krajiny. Status památkové rezervace chrání kvalitní historickou

architekturu, ale i podobu související (a třeba méně zdobné) zástavby. Rezervace je chráněna jako celek, tedy včetně podzemních prostor, a schválení proto podléhá i úpravy povrchů nebo vegetace. Velmi důležité je sledovat zachování panoramatu s hlavními dominantami.

TEXT 7

Městské památkové rezervace

Jsou to nejčastěji historická jádra středověkého původu (například Český Krumlov, Telč, Kutná Hora, Pardubice, Tábor, Jičín, Kadaň, Znojmo), ovšem mohou se jimi stát i významné stavby z 19. století nebo z první poloviny 20. století (například v Brně, Plzni či na Novém Městě v Praze). Další města jsou chráněna jako zástupci specifických a funkčně vyhraněných celků – např. bastionové pevnosti Terežín a Josefov nebo třeba Františkovy Lázně, jedinečné lázeňské město z přelomu 18. a 19. století.

TEXT 13

Vesnické památkové rezervace

Pro vesnická sídla je charakteristické drobnější měřítko a sepětí s místním přírodním prostředím, které ovlivnilo použité stavební materiály a často i podobu zástavby či její architektonické detaily. Na území České republiky se prolínají nejrůznější stavební tradice, a proto se i dochované ucelené chráněné vesnice až pozoruhodně liší. Vykreslují obraz typologické, konstrukční, uměleckořemeslné i kulturní bohatosti – od mohutných patrových roubených a polohrázděných domů na západě a severu Čech přes zděné dvorce jihočeského selského baroka po hliněné domy jižní Moravy. Jiné regiony byly charakteristické skromnějšími roubenkami – například Valašsko, hospodářsky méně bohaté části středních Čech nebo Podkrkonoší.

TEXT 2

Ostatní památkové rezervace

Jsou to dvě území, jež nelze zařadit do žádné z předchozích kategorií. Jedním z nich je Kuks, unikátní barokní sídlo, které zahrnuje lázeňský a duchovní areál včetně tzv. Braunova Betléma, unikátní sochařské rezervace představující špičku evropského barokního sochařství v plenéru. Druhým takovým územím je hutnická památka Stará Huť v Josefském údolí u Olomučan z druhé poloviny 18. století.

TEXT 8

Archeologické památkové rezervace

V současné době jich je na našem území osm – mezi nimi hradiště Libice, Bílina a Pohansko nebo oppida České Lhotice a Třísov. Jediná archeologická lokalita, která není hradištěm, je Libodřický mohylník z mladší doby bronzové ve středních Čechách.

TEXT 3

Památkové zóny

Památkové zóny mívají většinou dobře dochovaný půdorys a obvykle i hmotovou skladbu zástavby, ovšem jejich architektonický obraz nemusí být tak ucelený, jako je tomu v rezervacích. Stojí v nich totiž méně kulturních památek a některé části zóny mohly být v minulosti narušeny nějakým rozsáhlejším rušivým zásahem. Zahrnutí takových částí do území památkové zóny však umožňuje podílet se na jejich regeneraci.

TEXT 12

Městské památkové zóny

Převažují v nich městská jádra středověkého původu, i když časová a funkčně typologická škála městských útvarů není ničím omezena. Mezi památkovými zónami jsou zastoupena jak renesanční horní města (Horní Blatná, Jiřetín pod Jedlovou), tak města barokní a klasicistní (Nový Bor, Jablonec nad Nisou), lázeňská (Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Luhačovice) nebo urbánní celky spojené v minulosti s rozvojem určitého města v souvislosti s průmyslovou výrobou (Vítkovice a Přívoz v Ostravě) a výstavbou nájemních bytů (například části Karlína, Vinohrad, Vršovic, Žižkova, Nuslí, Bubenče, Smíchov a Dejvic v Praze). Mezi městskými památkovými zónami nechybějí ani novodobé obytné a vilové čtvrti z 20. století (plzeňský Lochotín a Bezovka, pražská Ořechovka a Baba) či dělnické kolonie (Brumov) nebo výrobní a zpracovatelská předměstí (Pražské předměstí v Žatci). Výjimečně jsou zastoupena sídliště založená v období druhé světové války (Osada v Horním Litvínově) nebo po ní (například ostravská Poruba, svébytný celek tzv. socialistického realismu z 50. let 20. století).

TEXT 9

Vesnické památkové zóny

Mezi vesnickými památkovými zónami a vesnickými památkovými rezervacemi je někdy na první dojem menší rozdíl než v případě měst; koncentrace architektonicky a konstrukčně cenných staveb a hodnot v nich může být téměř stejná. Mezi vesnickými památkovými zónami tak najdeme mimořádně hodnotné vesnice – a platí to i obráceně. Rovněž tato památková území dokládají bohatost stavebních a typologických forem venkovské zástavby a svědčí o péči mnoha vlastníků využívajících autenticky dochované objekty, které v mnoha regionech nenávratně zmizely...

TEXT 4

Krajinné památkové zóny

Jsou to území chráněná přednostně pro kulturní hodnoty krajiny. Znamená to, že nemusejí nezbytně mít výjimečnou přírodní nebo ekologickou kvalitu, i když většinou se zde ochrana kulturního a přírodního dědictví prolíná a doplňuje. Harmonické části krajiny, v nichž se výrazně uplatňuje vegetační složka, mají svůj kulturně-historický základ a často i zajímavý konkrétní příběh – ať jsou to architektonicky komponované krajiny s cestami a alejemi a souvisejícími stavbami (Novohradsko, Chudenicko, Lednicko-valtický areál), významná poutní místa (Římovsko, Libějovicko-Lomecko), kulturní krajina kolem vesnic, dokládající vývoj zemědělského hospodaření včetně rybníčních soustav (Zahrádecko), oblasti s pozůstatky hornické činnosti (Jáchymov, Krupka) či krajiny memoriální, jež jsou připomínkou významných bitev (bojiště u Hradce Králové, u Slavkova nebo u Chlumce). Krajinné památkové zóny ilustrují typické rysy české, moravské a slezské kulturní krajiny a Česká republika má v jejich ochraně velký potenciál. Zastoupení řady dalších typů, jimiž jsou například rybníkářské, chmelařské nebo viniční kulturní krajiny, strukturálně výrazné doklady členění polí a podobně, však zatím chybí.

TEXT 10

Kulturní památky

Za kulturní památky podle tohoto zákona prohlašuje ministerstvo kultury České republiky (dále jen "ministerstvo kultury") nemovitě a movitě věci, popřípadě jejich soubory, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické, které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.

TEXT 5

Národní kulturní památka

Kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky nařízením za národní kulturní památky a stanoví podmínky jejich ochrany.

Národními kulturními památkami budou tedy především kulturní památky:

- se zásadním národním významem, který akcentuje nejvýznamnější události české státnosti, ať už se jednalo o nezpochybnitelné historické události, nebo události mytizované;
- které dokumentují nejdůležitější etapy historie, kultury a vývoje civilizace;
- které zpřítomňují nejzásadnější témata a principy duchovního odkazu a učenosti v českých zemích, a které souvisejí s rozvojem tradic a kultury (rukopisy, sakrální památky);
- s neobyčejným průmyslově – technickým významem, technickým řešením, patenty a vynálezy, které se uplatnily v nadnárodním měřítku nebo proslavily české země;

- které jsou nemovitostmi s ojedinělým architektonickým, urbanistickým či stavitelským významem, když tyto nemovitosti jsou vnímány jako mimořádně hodnotné ukázky určitého slohu, autora či období a svým celkovým ztvárněním výrazně přesahují ostatní produkci;
 - které představují celostátně významné, mezinárodně známé a uznávané krajinářské kompozice;
 - které jsou movitými věcmi s ojedinělými kvalitami, když tyto kulturní památky jsou vnímány jako mimořádně hodnotné ukázky určitého slohu, autora či období, zejména pokud svým celkovým ztvárněním výrazně přesahují ostatní produkci.
-

TEXT 11

Památka místního významu

Bude zavedena nová kategorie - památky místního (lokálního) významu. Půjde o věci, které v celostátním měřítku sice nedosahují takových kvalit (památkových hodnot), aby se mohly stát kulturní památkou, avšak jejich kulturně historické hodnoty (památkové hodnoty) jsou významné pro region, v němž se nacházejí. Zájem na ochraně památek místního významu bude formulován právě z důvodu existence jejich kulturně historických hodnot (byť to budou hodnoty menšího rozsahu než hodnoty kulturních památek).

TEXT 6

Biosferické rezervace

Biosferické rezervace mají tři hlavní funkce:

- 1) chránit na svém území biologickou a kulturní různorodost, tj. kulturní a přírodní dědictví,
 - 2) být vzorovým příkladem správného hospodaření v krajině a poskytovat experimentální plochy pro trvale udržitelný rozvoj,
 - 3) být oblastmi, ve kterých probíhá intenzivní výzkum, monitoring životního prostředí a vzdělávání a výchova obyvatel.
-